

Облік і оподаткування

УДК 657.1:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17400371>

**Облік паливно-мастильних матеріалів на підприємстві в умовах цифрової
трансформації економіки**

Юрченко Олександр Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Київський столичний університет імені
Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8447-6510>

Приймак Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцентка кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПНЗВО Європейський університет, Україна
м. Київ, Україна

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-0206-2577>

Нечипорук Наталія Віталіївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцентка кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики,
обліку та аудиту
м. Київ, Україна

ORCID : <https://orcid.org/0000-0001-9547-8557>

Прийнято: 05.10.2025 | Опубліковано: 20.10.2025

Анотація: Паливно-мастильні матеріали становлять важливу складову виробничих запасів підприємств, що зумовлює необхідність забезпечення ефективного контролю за їх надходженням, рухом та використанням. Традиційні методи бухгалтерського обліку ПММ, засновані на паперовому документообігу, не відповідають сучасним вимогам оперативності, точності й аналітичності облікової інформації. У цьому контексті цифровізація обліку відкриває нові можливості для автоматизації облікових процесів, інтеграції інформаційних потоків і підвищення якості управлінських рішень.

Мета дослідження полягає у теоретичному узагальненні та вдосконаленні методичних підходів до бухгалтерського обліку операцій із придбання паливно-мастильних матеріалів (далі – ПММ) в умовах цифрової трансформації облікової системи. Для досягнення поставленої мети використано комплекс **методів**, зокрема: аналіз нормативно-правової бази, узагальнення теоретичних положень, порівняльний та структурно-логічний аналіз, моделювання для розроблення інтегрованої моделі обліку операцій із придбання ПММ.

Результати дослідження. Визначено ключові положення чинного нормативно-правового регулювання процесів придбання, зберігання та відображення в обліку ПММ за готівкові розрахунки та з використанням корпоративних і особистих платіжних карток. Систематизовано особливості документального оформлення операцій із придбання ПММ на автозаправних станціях і розкрито порядок їх відображення у бухгалтерському обліку. Запропоновано напрями вдосконалення облікових процедур в умовах цифровізації, зокрема автоматизацію документообігу, застосування корпоративних фінтех-інструментів, створення електронних форм звітності, упровадження ВІ-панелей для моніторингу витрат пального та цифровий контроль за податковими наслідками.

Розроблено інтегровану модель обліку операцій із придбання ПММ, що охоплює організаційний, інформаційний та аналітичний рівні. Її практичне впровадження забезпечує підвищення достовірності облікових даних,

зменшення трудомісткості облікових процедур, розширення аналітичних можливостей бухгалтерських систем і зміцнення фінансової дисципліни підприємства.

Висновки. Доведено, що цифрова трансформація економіки створює передумови для модернізації процесів обліку паливно-мастильних матеріалів, формування єдиного інформаційного середовища, автоматизації взаємодії між підприємствами, банківськими установами та автозаправними станціями. Це сприяє підвищенню прозорості руху матеріальних і грошових потоків, оперативності управлінських рішень та зміцненню контролю за ресурсами. Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з розробленням методики оцінювання ефективності цифровізації обліку ПММ і створенням алгоритмів автоматизованої верифікації первинних документів із використанням технологій штучного інтелекту.

Ключові слова: автоматизація обліку, бухгалтерський облік, електронний документообіг, інтегрована модель, корпоративні платіжні картки, паливно-мастильні матеріали, цифрова трансформація, цифрові технології в обліку, Big Data.

Accounting for Fuels and Lubricants at the Enterprise in the Context of the Digital Transformation of the Economy

Oleksandr Yurchenko

PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor at the Department of International
Economics,
Kyiv Capital University named after
Borys Grinchenko,
Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8447-6510>

Nataliia Pryimak

PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics,
Finance and Accounting,
Private Higher Educational Institution
“European University”,
Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0206-2577>

Nataliia Nechyporuk

PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Accounting,
Auditing and Taxation,
National Academy of Statistics,
Accounting and Audit,
Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9547-8557>

Abstract: Fuel and lubricants represent an essential component of enterprises' inventories, which necessitates effective control over their acquisition, movement, and utilization. Traditional accounting methods for fuel and lubricants, based on paper document flow, no longer meet modern requirements for timeliness, accuracy, and analytical reliability of accounting information. In this context, the digitalization of accounting opens up new opportunities for process automation, integration of information flows, and enhancement of managerial decision-making quality.

Purpose. The study aims to theoretically generalize and improve methodological approaches to accounting for fuel and lubricant purchase operations within the framework of the digital transformation of accounting systems.

Methods. To achieve this goal, a set of methods was applied, including analysis of the regulatory framework, generalization of theoretical provisions, comparative and structural-logical analysis, and modeling for the development of an integrated model of accounting for fuel and lubricant purchases.

Results. The study identifies key provisions of the current regulatory and legal framework governing the acquisition, storage, and accounting of fuel and lubricants for cash transactions and with the use of corporate or personal payment cards. It systematizes the features of documenting fuel and lubricant purchases at gas stations and reveals the procedure for their reflection in accounting. The author proposes directions for improving accounting procedures in the context of digitalization, including document flow automation, the use of corporate fintech tools, creation of electronic reporting forms, implementation of BI dashboards for fuel cost monitoring, and digital control over tax implications.

An integrated model of accounting for fuel and lubricant purchase operations has been developed, encompassing organizational, informational, and analytical levels. Its practical implementation ensures improved reliability of accounting data, reduced labor intensity of accounting procedures, expanded analytical capabilities of accounting systems, and strengthened financial discipline within enterprises.

Conclusions. It has been proven that the digital transformation of the economy creates the prerequisites for modernizing the accounting processes of fuels and lubricants, establishing a unified information environment, and automating interactions between enterprises, banking institutions, and filling stations. This contributes to enhancing the transparency of material and financial flows, improving the timeliness of managerial decisions, and strengthening resource control. The prospects for further scientific research are related to the development of a methodology for assessing the effectiveness of accounting digitalization of fuels and lubricants, as well as the creation of algorithms for automated verification of primary documents using artificial intelligence technologies.

Keywords: automation of accounting, accounting, electronic document management, integrated model, corporate payment cards, fuels and lubricants, digital transformation, digital technologies in accounting, Big Data.

Постановка проблеми. В умовах інтенсивного розвитку цифрової економіки, посилення регуляторних вимог та зростання потреби у забезпеченні прозорості фінансово-господарських процесів особливої актуальності набуває проблема удосконалення системи бухгалтерського обліку паливно-мастильних матеріалів (далі – ПММ). Зазначена складова виробничих запасів посідає важливе місце в структурі витрат транспортних, будівельних, логістичних і виробничих підприємств, що зумовлює необхідність точного відображення обсягів їх споживання, контролю за рухом коштів і належного документального підтвердження господарських операцій.

Традиційні підходи до організації обліку ПММ, які базуються на паперовому документообігу, ручному введенні даних та використанні підзвітних сум, характеризуються низкою суттєвих недоліків: підвищеною трудомісткістю, ризиком виникнення помилок, дублюванням облікової інформації, порушенням строків звітування та обмеженими можливостями аналітичного опрацювання даних. Додатковою проблемою є використання готівкових коштів при розрахунках за пальне, що ускладнює систему внутрішнього контролю й підвищує податкові ризики підприємства.

Водночас цифрова трансформація економіки створює передумови для глибокої модернізації процесів обліку ПММ шляхом автоматизації процедур, інтеграції банківських та бухгалтерських систем, упровадження електронних первинних документів, корпоративних платіжних карток, аналітичних панелей та інструментів оброблення великих даних (далі – Big Data). Реалізація цих підходів потребує науково-методичного обґрунтування, розроблення уніфікованих стандартів цифрового документообігу, формування вимог до

інформаційних систем бухгалтерського обліку та оновлення нормативно-організаційного забезпечення їх функціонування.

Таким чином, сутність науково-практичної проблеми полягає у формуванні концептуальних, методичних та організаційних засад удосконалення обліку операцій із придбання паливно-мастильних матеріалів в умовах цифровізації. Її розв'язання сприятиме підвищенню достовірності первинних документів, автоматизації аналітичних процесів, ефективності управління витратами та забезпеченню прозорості фінансової інформації підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліку паливно-мастильних матеріалів (ПММ) у вітчизняній науковій літературі перебуває у центрі уваги сучасних дослідників у галузі бухгалтерського обліку, економічного аналізу та фінансового контролю. Значний внесок у розроблення теоретичних і практичних аспектів цієї проблеми здійснили вітчизняні науковці.

Зокрема, К. В. Безверхий розглядає питання організації обліку розрахунків за паливними картками, приділяючи особливу увагу проблемам документального оформлення операцій і побудови системи внутрішнього контролю за рухом ПММ [1]. О. О. Снісар провів ґрунтовні наукові дослідження методики обліку пального в умовах різних режимів його використання, запропонував удосконалені підходи до внутрішнього контролю та відображення вибуття паливно-мастильних матеріалів у бухгалтерському обліку [18]. У працях І. О. Гладій та Н. В. Коцеруби проаналізовано порядок документального оформлення операцій із ПММ, запропоновано форму управлінської відомості для обліку талонів на паливо та здійснено систематизацію первинних документів, що підтверджують рух нафтопродуктів [2]. А. В. Дмитренко досліджує особливості синтетичного та аналітичного обліку нафтопродуктів як складової ПММ, акцентуючи увагу на їх класифікації в системі рахунків запасів і методиці відображення в облікових регістрах [4].

О. Нагорний досліджує комплексний цикл документального оформлення операцій із паливно-мастильними матеріалами – від їх приймання та зберігання до списання. У центрі уваги автора перебувають питання правильності заповнення первинних документів, типових помилок, що виникають у процесі їх оформлення, та відповідності облікових процедур чинним нормативно-правовим вимогам. Особливу увагу приділено аспектам ведення операцій з готівковими коштами, використання паливних карток і впровадженню електронних підтверджень господарських операцій [7].

Ю. В. Подмешальська та Н. О. Васильєва у своїх наукових працях обґрунтовують теоретичні засади бухгалтерського обліку запасів, зокрема паливно-мастильних матеріалів, і пропонують практичні підходи до їх відображення в обліку. Дослідниці розглядають питання визнання та оцінки запасів, вибору методів їх списання (FIFO, середньозважена собівартість), визначення чистої вартості реалізації, а також організації первинного документування й типових бухгалтерських проведення [11].

А. М. Шиш, О. М. Брадул та І. В. Смірнова аналізують трансформацію управлінського обліку в умовах цифрової економіки через інтеграцію аналітичних інструментів та інформаційних систем (ERP, BI). Автори підкреслюють роль використання дашбордів і даних у режимі реального часу для калькулювання, контролінгу витрат і підтримки управлінських рішень. Запропонована ними модель управлінського обліку може бути ефективно адаптована до процесу обліку операцій із придбання паливно-мастильних матеріалів у контексті цифрової трансформації економіки [20].

О. Коба та Л. Свистун обґрунтовують, що вибір способу заправлення транспортних засобів – на території підприємства або через мережу автозаправних станцій, а також форма проведення розрахунків (готівкова, із застосуванням талонів чи паливних карток) зумовлюють специфіку організації бухгалтерського обліку та визначають особливості документального оформлення операцій [22].

У статті Гуцаленко Л. розглянуто теоретичні, нормативно-правові та практичні аспекти контролю руху палива у підприємстві, з акцентом на побудову механізму внутрішнього та зовнішнього контролю, особливості обліку палива та інструменти контролю (GPS-системи, інвентаризація у баках тощо) [3]. Автори Лега О., Канцедал Н., Богаєнко О. досліджують систему управління та бухгалтерського обліку паливно-мастильних матеріалів як інструмент зниження ризиків і підвищення ефективності використання ресурсів підприємства [5]. Реслер М. аналізує особливості організації управлінського обліку на автотранспортних підприємствах, акцентуючи на контролі витрат, пов'язаних із використанням паливно-мастильних матеріалів, та розглядає методи калькулювання та внутрішнього аудиту як інструменти підвищення ефективності облікових процесів і прийняття управлінських рішень [17]. Янчишин В. у статті досліджує процес цифрової трансформації облікових систем автотранспортних підприємств, зокрема впровадження ІТ-рішень для автоматизації обліку, контролю та моніторингу руху паливно-енергетичних ресурсів [21]. Невертій, Г., Золотухін О. висвітлюють вплив цифрових технологій на управлінські процеси та облік у транспортно-логістичних підприємствах. Акцентовано на ролі цифрової трансформації у підвищенні ефективності управління ресурсами, зокрема паливно-мастильними матеріалами, та оптимізації витрат [9].

Загалом наукові доробки зазначених вчених формують методологічне підґрунтя для подальшого вдосконалення обліку паливно-мастильних матеріалів у контексті цифрової трансформації економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на наявність значного наукового доробку, присвяченого питанням обліку ПММ, низка аспектів цієї проблематики залишається недостатньо дослідженою у контексті цифрової трансформації бухгалтерського обліку. Переважна більшість наукових праць орієнтована на традиційні форми обліку, які передбачають паперове документування операцій, ручне ведення регістрів та

використання підзвітних сум у готівковій формі. Водночас інтенсивний розвиток фінансово-технологічних інновацій, зокрема розширення застосування корпоративних платіжних карток, електронних чеків реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО), інтегрованих банківських сервісів і автоматизованих облікових систем істотно трансформує механізм відображення операцій із придбання, обліку та списання ПММ у господарській діяльності підприємств.

Недостатньо опрацьованими залишаються питання уніфікації електронних первинних документів, які підтверджують операції з придбання ПММ у різних формах розрахунків – за готівку, із використанням корпоративних або особистих платіжних карток, талонів чи паливних карток. Існуючі методичні підходи не повною мірою враховують специфіку електронної ідентифікації господарських операцій, а також синхронізацію даних між банківськими системами, автозаправними станціями та бухгалтерським програмним забезпеченням.

Відсутність стандартизованих вимог до цифрового документообігу у сфері обліку ПММ зумовлює труднощі під час формування податкового кредиту з ПДВ, перевірці авансових звітів та автоматизації процесів аналітичного обліку витрат. Не менш актуальною залишається проблема внутрішнього контролю за рухом і використанням ПММ в умовах переходу до безготівкових розрахунків, коли більшість операцій відбувається в електронній формі без безпосередньої участі підзвітних осіб. У цьому контексті виникає об'єктивна потреба у розробленні інтегрованої моделі обліку операцій із придбання ПММ, яка забезпечувала б прозорість, достовірність і своєчасність облікової інформації через застосування цифрових інструментів контролю, автоматизованого обміну даними та аналітичних панелей моніторингу.

Отже, актуальним завданням сучасної бухгалтерської науки є формування методологічних та практичних підходів до відображення операцій з придбання паливно-мастильних матеріалів у цифровому середовищі, які б охоплювали всі

етапи – від електронного документального підтвердження до відображення у фінансовій звітності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне узагальнення та вдосконалення методичних підходів до облікового відображення операцій із придбання ПММ на підприємстві за готівкові кошти та з використанням платіжних карток в умовах цифрової трансформації економіки. Для досягнення поставленої мети у статті передбачено вирішення таких **наукових завдань**: дослідити чинну нормативно-правову базу, що регламентує порядок придбання, зберігання та відображення в обліку ПММ; визначити особливості документального оформлення та облікового відображення операцій із придбання ПММ за готівку та через платіжні інструменти; обґрунтувати напрями вдосконалення методики обліку ПММ в умовах цифрової трансформації економіки. Реалізація зазначених завдань сприятиме підвищенню ефективності організації бухгалтерського обліку ПММ, забезпеченню достовірності облікових даних та формуванню інформаційної бази для прийняття управлінських рішень у цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективна організація обліку ПММ є невід’ємною складовою системи управління виробничими запасами підприємства. Вона забезпечує контроль за рухом пального, достовірність облікових даних і дотримання вимог податкового законодавства. Вибір підприємством моделі придбання та зберігання ПММ має як економічні, так і правові наслідки, що обумовлює необхідність у комплексному підході до формування відповідної політики.

Один із поширених варіантів організації забезпечення підприємства ПММ передбачає закупівлю пального оптовими партіями з подальшим його зберіганням у власних ємностях та відпуском у баки транспортних засобів і виробничої техніки. Проте реалізація такого підходу супроводжується низкою регуляторних, податкових та облікових вимог, що ускладнюють його практичне застосування [7].

По-перше, підприємство, яке здійснює зберігання пального у власних ємностях, зобов'язане отримати ліцензію на зберігання пального [13].

По-друге, у разі якщо обсяг ємностей або оборот пального відповідає ознакам акцизного складу, підприємство повинно зареєструватися платником акцизного податку. При цьому відпуск палива з акцизного складу – навіть у випадках використання виключно для власних потреб – розглядається як реалізація, що зумовлює необхідність складання акцизних накладних [10].

Централізована модель зберігання пального створює для підприємства додаткове адміністративне та податкове навантаження, підвищує ризики порушення ліцензійних умов і збільшує витрати на обслуговування облікових та звітних процедур, що робить її менш привабливою порівняно з альтернативними способами забезпечення потреб у ПММ.

З огляду на це, більшість підприємств віддають перевагу придбанню пального на автозаправних станціях (далі – АЗС), які належать до пунктів роздрібної торгівлі нафтопродуктами. Такий спосіб не потребує ліцензії на зберігання, оскільки паливо, що перебуває в баках автомобілів, не вважається акцизним складом, а його використання для власних потреб не кваліфікується як реалізація [13]. Це дозволяє уникнути складних процедур податкових розрахунків та зменшити адміністративні витрати.

Правове регулювання процесу придбання ПММ через АЗС визначене Інструкцією про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України [14]. Придбання ПММ може здійснюватися безпосередньо на АЗС за готівку або безготівковим розрахунком, за талонами, паливними картками або відомостями.

Діяльність АЗС регламентується Правилами роздрібної торгівлі нафтопродуктами, в яких визначено, що реалізація пального супроводжується розрахунковими документами встановленої форми, зокрема: фіскальними чеками реєстратора розрахункових операцій (далі – РРО), які фіксують усі показники операції (найменування, обсяг реалізації, вартість та суми ПДВ).

Відпуск пального через паливороздавальні колонки технічно неможливий без формування такого чека [15].

Документальне оформлення операцій із придбання ПММ залежить від обраного способу розрахунку. Основними первинними документами є договір на постачання, видаткова накладна, акт приймання-передачі, фіскальний чек РРО та, у разі готівкових операцій, звіт підзвітної особи [16]. Для операцій за талонами чи паливними картками використовуються зведені відомості-рахунки та місячні акти звірювання розрахунків.

У випадках, коли працівник придбаває ПММ за готівку, видану під звіт, він зобов'язаний подати Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт [16]. До Звіту додається фіскальний чек РРО, який підтверджує факт купівлі пального на АЗС. Звіт подається не пізніше останнього дня місяця, наступного за місяцем придбання ПММ. Невитрачені суми авансу мають бути повернуті у цей самий строк, інакше вони підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб і військовим збором [10].

Якщо працівник використовує платіжну картку (особисту або корпоративну), подання Звіту не є обов'язковим. Підтвердженням витрат слугують банківські документи (виписка з поточного рахунку). Задля забезпечення належного обліку підприємству доцільно встановити внутрішнім наказом спеціальну форму внутрішньої звітності підзвітних осіб, яка б передбачала додавання до виписки банку фіскального чека або іншого документа, що розкриває зміст витрат. Це дозволяє контролювати суму та цільове використання коштів.

При оплаті ПММ за допомогою платіжної картки обмеження щодо готівкових розрахунків не застосовуються, що робить цей спосіб більш безпечним і зручним. Якщо ж пальне купується готівкою, фіскальний чек може використовуватись задля підтвердження податкового кредиту з податку на додану вартість (далі – ПДВ) лише у межах 200,00 грн (без ПДВ) на день за одним постачальником [10].

З метою зменшення податкових ризиків і забезпечення належного документального супроводу операцій із придбання ПММ доцільно застосовувати безготівкову форму розрахунків, встановлювати внутрішній порядок звітності підзвітних осіб і суворо контролювати наявність фіскальних чеків, які є єдиним підтвердженням витрат на придбання ПММ. Бухгалтерське відображення операцій із придбання пального за готівку та з використанням платіжної картки (особистої та корпоративної) представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Облік операцій з придбання ПММ на підприємстві за готівку
та з використанням платіжних карток

№ з/п	Зміст господарської операції	Первинні документи	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			дебет	кредит	
1	2	3	4	5	6
Придбання пального за готівку (через підзвітну особу)					
1.	Видано працівнику готівковий аванс для придбання пального	Видатковий касовий ордер	3721 «Розрахунки з підзвітними особами»*	301 «Готівка в національній валюті»	2000,00
2.	Придбано пальне на АЗС, подано Звіт з підтвердними документами	Звіт підзвітної особи, чек РРО	2031 «Паливо в баках»*	3721 «Розрахунки з підзвітними особами»*	1850,00
3.	Повернено залишок невикористаних коштів до каси підприємства	Прибутковий касовий ордер	301 «Готівка в нац. валюті»	3721 «Розрахунки з підзвітними особами»*	150,00
Придбання пального працівником за власні кошти (особиста картка)					
4.	Подано документи, що підтверджують оплату пального працівником власними коштами	Виписка з рахунку, чек РРО	2031 «Паливо в баках»*	3722 «Розрахунки з працівниками за витратами, здійсненими за власні кошти»*	2220,00
5.	Відшкодовано працівникові понесені витрати на придбання палива	Платіжне доручення, банківська виписка	3722 «Розрахунки з працівниками за власні витрати»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	2220,00
Придбання пального з використанням корпоративної платіжної картки					
6.	Перераховано кошти на корпоративний картковий рахунок	Банківська виписка	3131 «Карткові рахунки у національній валюті»*	311 «Поточні рахунки в нац. валюті»	2400,00
7.	Оплачено пальне з корпоративного рахунку через термінал АЗС	Виписка з картрахунку, чек РРО	3723 «Розрахунки з працівниками за корпоративними картками»*	3131 «Карткові рахунки»	2400,00

8.	Визнано податковий кредит з ПДВ за податковою накладною	Податкова накладна	6412 «Розрахунки з ПДВ»	6441 «Податковий кредит»	400,00
9.	Оприбутковано пальне на склад (у баки транспортних засобів)	Акт приймання, чек РРО	2031 «Паливо в баках»	3723 «Розрахунки з працівниками за корпоративними картками»*	2000,00
10.	Віднесено суму податкового кредиту до витрат звітного періоду	Бухгалтерська довідка	6441 «Податковий кредит»	3723 «Розрахунки за корпоративними картками»*	400,00

** запропоновані аналітичні рахунки*

Джерело: розроблено автором на основі [6, 7, 11]

У таблиці 1 наведено три моделі придбання ПММ: за готівку, із застосуванням особистої платіжної картки та з використанням корпоративної картки. Кожна з них має свої облікові, податкові та організаційні особливості, що зумовлює різний рівень контролю, документального навантаження та ступінь ризику для суб'єкта господарювання.

Придбання пального за готівку. Такий спосіб є найбільш поширеним серед компаній, які використовують підзвітні кошти. Проте він має низку недоліків: необхідність дотримання лімітів готівкових розрахунків, обов'язковість подання авансового звіту підзвітною особою у визначені строки, а також ризики втрати фіскального чека, який виступає єдиним підтвердним документом для податкового кредиту по ПДВ. Застосування готівкової форми розрахунків потребує постійного моніторингу руху коштів, що підвищує адміністративне навантаження на бухгалтера.

Використання особистої платіжної картки працівника. Цей варіант передбачає, що працівник здійснює оплату пального власними коштами з подальшим відшкодуванням витрат підприємством. Основна перевага – відсутність готівкових операцій і спрощення документообігу. Разом із тим, підприємство повинно мати внутрішній порядок звітування, який передбачає обов'язкове надання фіскального чека та виписки з банківського рахунку. Без такого регламенту існує ризик визнання компенсації додатковим благом працівника.

Використання корпоративної платіжної картки. Найбільш ефективною є модель придбання пального через корпоративну картку, яка забезпечує повний контроль за цільовим використанням коштів, зменшує обсяг готівкових операцій та полегшує процес відображення господарських операцій в обліку. Перевагами є: автоматична фіксація всіх операцій у виписці банку; можливість швидкого формування аналітичних даних про витрати палива; відсутність потреби у поданні авансових звітів працівниками; спрощення процедур внутрішнього контролю за такими операціями.

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств підвищення рівня прозорості, оперативності та аналітичності бухгалтерського обліку. У сфері обліку ПММ це означає необхідність переходу від традиційних паперових процедур до цифрових технологій обліку, контролю та звітності. Цифровізація надає змогу мінімізувати людський фактор, зменшити ризики помилок, автоматизувати відображення господарських операцій і підвищити ефективність управління витратами [20].

Пропозиції щодо удосконалення обліку операцій із придбання паливно-мастильних матеріалів в умовах цифрової трансформації представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Пропозиції щодо удосконалення обліку операцій із придбання ПММ на підприємстві в умовах цифрової трансформації

№ з/п	Напрямок удосконалення	Суть пропозиції	Очікуваний ефект	Інструменти реалізації
1	2	3	4	5
1.	Автоматизація документообігу щодо операцій із придбанням ПММ	- запровадження електронного обміну документами між підприємством, АЗС і банком; - автоматичне отримання електронних фіскальних чеків РРО; - інтеграція даних про заправки в облікову систему	Зменшення паперового документообігу, мінімізація помилок при введенні даних, прискорення облікових процедур	Електронний документообіг (М.Е.Doc, СОТА), інтеграція з POS-системами АЗС
2.	Використання корпоративних	- розширення використання корпоративних та віртуальних	Підвищення прозорості та	Інтеграція банківських API

	фінтех-інструментів щодо обліку операцій із придбання ПММ	платіжних карток із лімітуванням витрат; - автоматичне імпортування банківських виписок у бухгалтерську систему	контролю за рухом коштів, зменшення навантаження на бухгалтерію	з BAS, SAP; корпоративні карткові платформи (Monobank Business, Privat24 Business)
3.	Аналітика витрат і Big Data в частині обліку ПММ	Створення інтегрованих панелей моніторингу для аналізу витрат пального, співставлення фактичного і нормативного споживання	Підвищення аналітичності обліку ПММ; контроль за надходженням ПММ	BI-платформи (Power BI, Tableau), інтеграція з GPS-системами транспорту
4.	Уніфікація форм управлінської звітності щодо відображення операцій із ПММ	Розроблення єдиної електронної форми звіту підзвітних осіб для операцій із ПММ, інтегрованої з бухгалтерською системою	Підвищення достовірності управлінських звітів, автоматичне формування аналітики щодо операцій із придбанням ПММ	Внутрішні шаблони BAS, Google Forms + електронний архів, інтеграція з Excel / ERP
5.	Цифровий контроль за податковими наслідками щодо операцій із придбання ПММ	- автоматичне зіставлення сум за фіскальними чеками, банківськими виписками та податковими накладними; - моніторинг правомірності відображення ПДВ-кредиту		Підвищення точності податкових розрахунків

Джерело: власна розробка

Реалізація запропонованих заходів забезпечить перехід від традиційного бухгалтерського обліку операцій із придбанням ПММ до інтелектуальної цифрової системи обліку, заснованої на автоматизації та аналітичній обробці даних. Це дозволить підвищити точність бухгалтерської інформації, скороченню часу на обробку операцій і забезпеченню прозорості.

Нижче розглянуто схему інтегрованої моделі обліку операцій із придбання ПММ (рисунок 1), адаптовану до умов цифрової трансформації бухгалтерського обліку. Вона поєднує організаційні, інформаційні та аналітичні елементи,

забезпечуючи прозорість, достовірність і своєчасність формування облікової інформації.

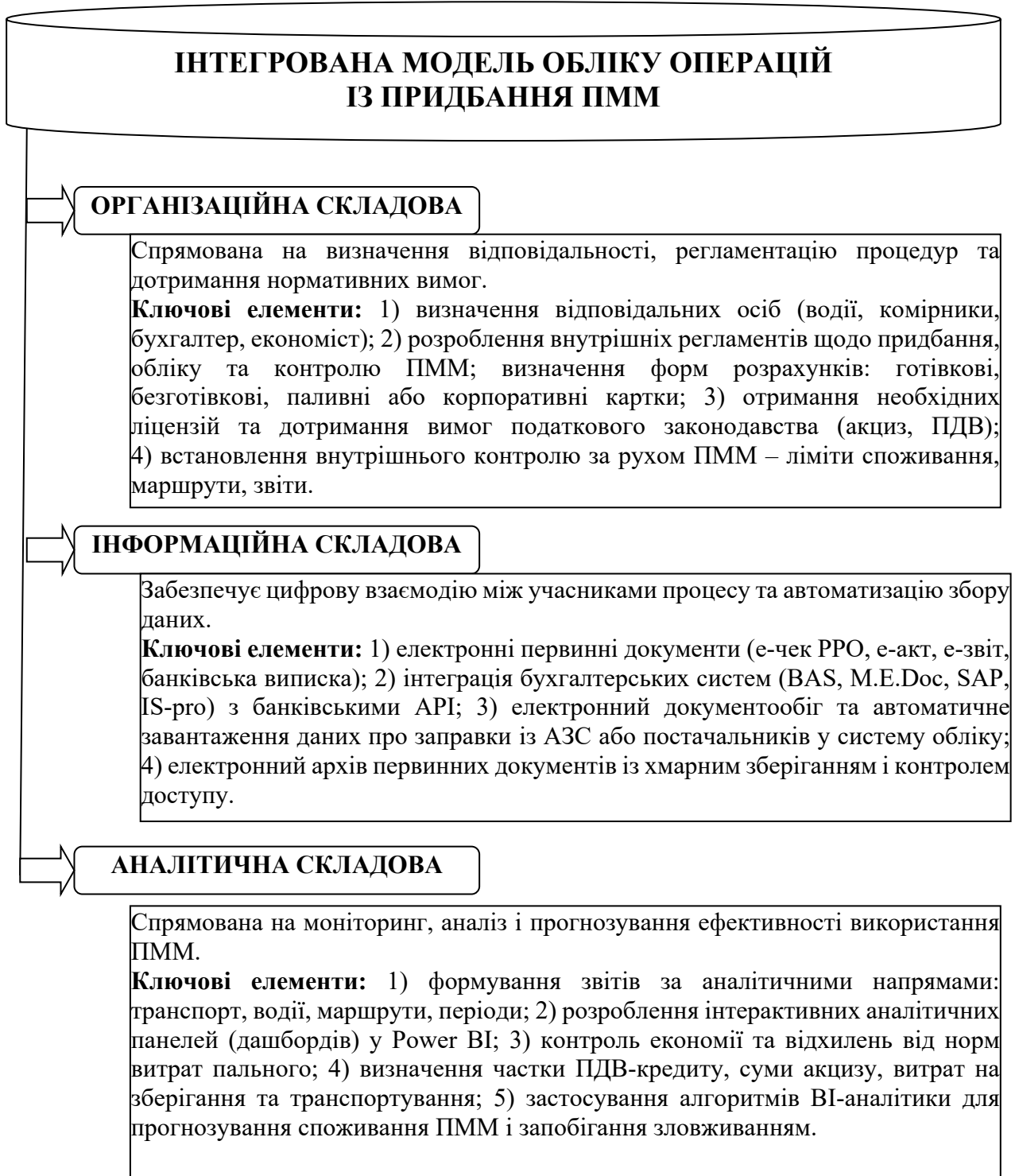

Рисунок 1. Інтегрована модель обліку операцій із придбання ПММ
на підприємстві в умовах цифрової трансформації

Джерело: власна розробка

Запропонована модель базується на принципах єдиної цифрової інформаційної екосистеми, у якій дані про придбання, використання та списання ПММ формуються, перевіряються і передаються автоматизовано між усіма суб'єктами облікового процесу – АЗС, банком, бухгалтерією та управлінським персоналом. Її впровадження забезпечує: підвищення достовірності облікових даних щодо операцій із придбанням ПММ; зниження трудомісткості облікових операцій в частині придбання ПММ; посилення внутрішнього контролю та аналітичної функції обліку щодо операцій із придбання ПММ.

Розглянемо детальніше складові елементи інтегрованої моделі обліку операцій із придбання ПММ. Так, організаційна складова включає регламентацію процедур, визначення відповідальних осіб, контроль лімітів споживання та дотримання ліцензійних вимог. Інформаційна складова передбачає автоматизацію облікових процесів через використання електронних чеків РРО, інтеграцію бухгалтерських систем із банківськими API, створення електронного архіву та автоматичне формування бухгалтерських проведення. Аналітична складова охоплює побудову інтерактивних дашбордів для моніторингу витрат ПММ, аналізу відхилень від норм, розрахунку податкового кредиту з ПДВ, а також прогнозування обсягів споживання пального.

Розроблена інтегрована модель обліку операцій із придбання паливно-мастильних матеріалів ґрунтується на системному, процесному та інформаційно-цифровому підходах до організації бухгалтерського обліку. Її сутність полягає у формуванні єдиного цифрового середовища обліку, в межах якого забезпечується повна взаємодія між учасниками процесу – автозаправними станціями, банківськими установами, підзвітними особами та бухгалтерією підприємства. Такий підхід передбачає автоматизацію всіх етапів облікового процесу – від фіксації факту заправки транспортного засобу до відображення операції у фінансовій та управлінській звітності – шляхом використання електронних первинних документів, інтегрованих інформаційних систем (BAS, M.E.Doc, SAP) та банківських API.

У межах моделі реалізується автоматичний обмін даними між системами, електронна перевірка достовірності первинних документів, а також аналітична обробка інформації з використанням інструментів бізнес-аналітики (дашбордів, прогнозних алгоритмів). Застосування такого підходу забезпечує прозорість і відтворюваність господарських операцій, підвищення достовірності облікових даних та оперативність управлінських рішень. Отже, інтегрована модель не лише модернізує методику обліку ПММ, а й формує основу для переходу до цифрової концепції бухгалтерського обліку, орієнтованої на автоматизацію, контроль і аналітичну результативність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного наукового дослідження встановлено, що система обліку операцій із придбання ПММ на сучасних підприємствах потребує суттєвого оновлення в умовах цифрової трансформації економіки. Традиційні форми ведення обліку, що ґрунтуються на паперовому документообігу та ручному опрацюванні даних, не відповідають вимогам оперативності, достовірності та аналітичності, необхідним для ефективного управління витратами.

Визначено, що ключовим напрямом удосконалення є впровадження цифрових інструментів у процеси документування, відображення й контролю операцій із придбання ПММ. На основі системного підходу розроблено інтегровану модель обліку операцій із придбання ПММ, що об'єднує організаційні, інформаційні та аналітичні елементи в єдине цифрове середовище. Її застосування забезпечує прозорість руху коштів і пального, автоматизацію формування бухгалтерських проведення, підвищення достовірності облікових даних і розширення можливостей аналітичного контролю. Практичне значення отриманих результатів полягає у створенні організаційної основи для впровадження електронного документообігу в облікових процесах, скороченні витрат на обробку первинних документів та підвищенні рівня фінансової дисципліни.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у розробленні методики оцінювання ефективності цифрової трансформації обліку ПММ, а також формуванні алгоритмів автоматизованої верифікації первинних документів на базі штучного інтелекту.

Отже, реалізація розробленої моделі та подальше розширення досліджень у цьому напрямі сприятимуть підвищенню ефективності облікових процесів, зміцненню фінансової безпеки підприємств і розвитку концепції цифрової трансформації економіки.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К. Деякі питання організації обліку паливно-мастильних матеріалів: розрахунки за паливними картками. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 7. С. 22–28.
2. Гладій І. О., Коцеруба Н. В. Особливості документального оформлення обліку паливно-мастильних матеріалів. *Подільський науковий вісник*. 2018. Вип. 4 (1). С. 35–41. URL: https://pnv.in.ua/images/Magazine/4_2018/1/Gladj_Koceruba.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.10.2025)
3. Гуцаленко Л. В., Чебан Ю. Ю., Терянік Д. О., Задорожняк В. А. Організація контролю за рухом палива в системі управління підприємством. *Modern Economics*, 2025, № 50(2025), с. 53–59. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21783/1/hutsalenko.pdf>
4. Дмитренко А. В. Особливості синтетичного та аналітичного обліку нафтопродуктів. *Економіка і суспільство*. 2020. № 19. С. 183–187. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/186.pdf?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 01.10.2025)
5. Лега О. В., Канцедаль Н. А., Богаєнко О. С. Система управління паливно-мастильними матеріалами як інструмент зменшення ризиків у

діяльності підприємств агробізнесу. Підприємництво та інновації, 2025, № 34, с. 28–36. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/download/734/712>

6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 01.10.2025)

7. Нагорий О. Придбання пально-мастильних матеріалів: документальне оформлення. *Бібліотека Баланс. 2025. Випуск 5 «ПММ: від документування до списання»* URL: <https://uteka.ua/ua/publication/biblioteka-balance-29-publikacii-biblioteka-balans-123-priobretenie-goryuche-smazochnyx-materialov-dokumentalnoe-oformlenie> (дата звернення: 01.10.2025)

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 [зі змінами і допов. станом на 2024 р.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 01.10.2025)

9. Невертій Г. С., Золотухін О. О. Маркетингові та управлінські аспекти цифрової трансформації підприємств транспортно-логістичної системи. 2025. URL: <https://dspace.khadi.kharkov.ua/bitstreams/dd9c5664-3a46-4989-a4f2-d921571a5f18/download>

10. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.10.2025)

11. Подмешальська Ю. В., Васильєва Н. О. Теоретичні засади та практикум з фінансового обліку запасів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. Випуск 24. С. 57-63 URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1786/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%BC%D0%B5%D1%88%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%81%D>

1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%AE.%20%D0%92.%2C%20%D0%92%D0%B
0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%94%D0%B2%D0%B0%20%D0%9
D.%20%D0%9E..pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.10.2025)

12. Прийдак Т. Б., Мокієнко Т. В., Лега О. В., Яловега Л. В, Чіп Л.О.,
Пально-мастильні матеріали: обліково-податкові аспекти. *Ефективна економіка*.
2023 Випуск 5 URL: [https://www.nayka.com.ua/index.
php/ee/article/view/1574/1583](https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1574/1583) (дата звернення: 01.10.2025)

13. Про державне регулювання виробництва і обігу пального : Закон
України від 18 червня 2024 р. № 3817-IX.
Відомості Верховної Ради України. 2024. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/
laws/show/3817-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3817-19#Text) (дата звернення: 01.10.2025)

14. Про затвердження Інструкції про порядок приймання,
транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на
підприємствах і організаціях України : наказ Мінпаливенерго, Мінекономіки,
Мінтрансу, Держспоживстандарту України від 20 травня 2008 р. №
281/171/578/155. *Офіційний вісник України*. 2008. № 43.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0676-08#Text> (дата звернення:
01.10.2025)

15. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами :
постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 1997 р. № 1442.
Офіційний вісник України. 1998. № 1. URL: [https://zakon.rada.gov.ua
/laws/show/1442-97-%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-97-%D0%BF#Text) (дата звернення: 01.10.2025)

16. Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на
відрядження або під звіт, та Порядку його складання : наказ Міністерства
фінансів України від 28 вересня 2015 р. № 841 (у ред. наказу Мінфіну від
09.05.2023 № 239). *Офіційний вісник України*. 2023.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-15#Text> (дата звернення:
01.10.2025)

17. Реслер М. В. Управлінський облік та контроль витрат на автотранспортних підприємствах. Підприємництво і торгівля, 2025, № 45, с. 53–59. URL: <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/download/1993/1875>
18. Снісар О. О. Вибуття паливно-мастильних матеріалів: порядок відображення в бухгалтерському обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 1(22). С. 162–167. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3022/50.pdf;jsessionid=77249E5D9A196425D6AB860943CE5CA5?sequence=1> (дата звернення: 01.10.2025)
19. Хмеревський І. Придбали генератор : обліково-податкові нюанси. *Податки та бухгалтерський облік*. 2022. № 28. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/april/issue-28/article-120227.html> (дата звернення: 01.10.2025)
20. Шиш А. М., Брадул, О. М., Смірнова, І. В. Управлінський облік у цифрову добу: інтеграція аналітики та інформаційних систем. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. Випуск (16). URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/837/826> (дата звернення: 01.10.2025)
21. Янчишин В. Діджиталізація обліку діяльності автотранспортних підприємств. *Економіка та суспільство*, 2025, № 71. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/5533/5471>
22. Koba O., Svystun L. Documenting the Purchase of Fuels and Lubricants by the Enterprise. *Economics and Region*. 2021. № 1 С.106-112.